

ANADOLU'DA XIII. - XIV. YÜZYILIN NAKIŞLI AHŞAP CAMİLERİNDEN BİR ÖRNEK: BEYŞEHİR KÖŞK KÖYÜ MESCİDİ

Yılmaz ÖNGE

Anadolu Türk-İslâm mimarlık sanatında, ahşap inşaat tekniğinin çok eski bir geçmişi olduğu malûmdur¹. Bu, her geçen yıl, arkeolojik kazılarla meydana çıkarılan veya ilgili müesseselerce yürütülen tescil faaliyeti neticesinde raslanan yeni eserler de doğrulamaktadır.

Diğer yapı çeşitleri arasında, bilhassa cami ve mescitler, ibdethane olarak yapılmış bulunmanın verdiği avantajla, daha fazla bakım ve onarım görmüş, neticede daha uzun ömürlü olmuşlardır. Bunun için eski ahşap inşaat tekniğini, bu gün hemen hemen sadece cami ve mescitlerde tetkik etmek imkânını bulabiliyoruz.

Türk-İslâm sanatının XIII. yy. dan XIX. yy. a kadar devamlılığını en iyi izleyebildiğimiz bölgelerden biri de Konya ve havalisini ihtiva eden Orta Anadolu'dur. Ahşap tavanlı Selçuklu camilerinin en abidevî örneklerinden olan Konya Sahib Ata Camii zamanla eski şeklini kaybettiğinden, onun tesiri altında inşa edildiğini tahmin ettiğimiz Beyşehir Eşrefoğlu Camii, halen ayakta duran bu tip eserlerin en muhteşemidir.

XIII-XIV yy. ların ahşap tavanlı cami ve mescitlerinden bilhassa nakışlı olanları, hem eski ahşap inşaat tekniğini, hem de devirlerinin süsleme sanatındaki prensip, kompozisyon, motif ve

renklerini birlikte ihtiva etmeleri bakımından daha da önem kazanmaktadırlar.

Bilinen nakışlı ahşap cami ve mesman Bey tarafından Beyşehir Eşrefoğlu Kastamonu-Kasaba Köyü Mahmud Bey, Doğanhisar Ulu, Erbaa-Fidiköy Ömer Paşa camileri², orijinal hüviyetlerini en fazla muhafaza edebilmiş örneklerdir. 1297-99 M. yıllarında Eşrefoğlu Süleyman Bey tarafından Beyşehir'de inşa ettirilen cami, bunların en eski, en büyük ve süslüsüdür. Bu eser, kendinden sonra yapılmış pek çok cami ve mescid için ilham kaynağı ve örnek olmuştur. Nitekim, 1548 M. tarihinde Abdullah isimli bir zat tarafından yaptırılan Doğanhisar Ulu Camii³, plân şeması ve nakışlı ahşap tavan detayları bakımından Eşrefoğlu Camiinden doğrudan doğruya veya dolaylı olarak tesir alan eserlerdendir. Aradaki uzak mesafe ve takriben yüz yıla yakın bir zaman farkına rağmen, Kasaba Köyü'deki Mahmud Bey Camii (1367 M.) de, ahşap işçiliği nakış kompozisyonları ve süslemede kullanılan renk çeşitliliği ile Eşrefoğlu Camiine şayanı hayret bir benzerlik gösterir. O kadar ki, yapılan yanlış tamirlerle bazı mimarî detayları ve nakışları kaybolan Eşrefoğlu Camiinin eski halini tecessüm ettirmek için, Mahmud Bey Camiinin orijinalitesi bozulmamış detaylarına bakmak gerekir.

2. Sadi Dilâver. Bünyan Ulu Camii - Erbaa/Akçaköy (Fidi) Silâhtar Ömer Paşa Camii. İst. U. Ed. Fak. Sanat Tarihi Yıllığı 1966-68. İst. 1968.

3. İ. H. Konyalı. Akşehir, Nasreddin Hocanın Şehri. İst. 1945, s: 603.

1. K. Oto Dorn. Seldschukische Holsäulenmoscheen in Kleinasien. Aus der Welt der Islamischen Kunst. Festschrift Ernst Kühnel Berlin 1957.

Bu yazımızda, şimdiye kadar ilim ve sanat âlemine tanıtılmış olan Eşref-oğlu ve Mahmud Bey Camilerine⁴, yer yer atıflar yaparak, mevcut kayıtları, mimarî ve tezyinî özellikleri dolayısıyla XIV. yy. a aidiyetini tahmin ettiğimiz, küçük ve mütevazî bir köy mescidinden, Beyşehir'in Köşk Köyündeki mescitten bahsetmek istiyoruz⁵.

Bu mescit, Beyşehir'den takriben 33 km. mesafede, Beyşehir-Kireli şosesi üzerindeki Değirmen mevkiinden 7 km. içeridedir. Köye girişte, genişçe bir mezarlığın ortasında bulunan mabede, köylüler, Nasuh Bey Camii adını vermekte, hatta mescidin kible tarafında bir mezarda, baninin medfun olduğunu söylemektedirler. Mescid dıştan dışa takriben 13.65x15.60 m. ebadında ve kible istikâmetinde uzanan oldukça muntazam dikdörtgen bir plâna sahiptir. Giriş kapısının açıldığı doğu duvarının alt kısmı, büyük ebadda kesme taşlardan, fakat itinasız bir şekilde yapılmıştır. Bunların bazıları antik harabelerden toplanmıştır. Bir kısmının üzerinde ise diğer, Selçuklu devri eserlerinde de tesbit ettiğimiz taşçı işaretleri bulunmaktadır. Duvarın bu alt kısmı yapısına mukabil, üstte yer yer ahşap hatıllarla bağlanmış, yassı moloz taşlardan, çamur harçlı, gelişigüzel bir örgü görülmektedir. Aynı gayrimuntazamlık güney, batı ve kuzey cephelerde de mevcuttur. (Resim: IV) Kareye yakın dikdörtgen şeklindeki giriş kapısı doğu cephesinin kuzey köşesine yakın olarak açılmıştır. Bunun yanında, farklı genişlikte iki alt pencerenin izi mevcuttur ki, bunlar sonradan moloz taşla doldurularak kapatılmıştır. Bu cephede

yine farklı genişlikte ve biri kapatılmış olan iki güney cephede de bir adet dikdörtgen şeklinde üst pencere bulunmaktadır. Bunlara camlı basit ahşap doğramalar konulmuştur. Doğu duvarı 1.25 m., diğerleri ise 0.80 m. kalınlıktadır. Bu durum, mescidin geçirdiği eski tamirler neticesinde cephelerin orijinal düzenlerini kaybettiğini göstermektedir. Mabedin üstü, duvarlardan takriben 0.50 m. dışarı taşan tavan kirişlemelerinin taşıdığı, moloz taş parapetlerle çevrili toprak dam örtü ile şekillendirilmiştir.

Mescidin duvarları içten çamur harç üzerine kireç badanalıdır. 0.20 m. ile 0.25 m. arasında değişen çapta, iki sıra teşkil eden, altı adet yuvarlak kesilli, ahşap sütün, içerisini mihrap aksına paralel üç sahına ayırmıştır. Sütün akslarına göre orta sahnın 4.32 m., doğu sahnı duvara kadar 3.45 m., batı sahnı ise 3.58 m. genişliktedir. Evvelce alçı veya çinili bir mihrabın bulunduğu kısım, şimdi bir boşluk halindedir. Mihrabın sağında, yakın tarihlerde yapıldığı anlaşılan, ahşaptan, sade bir mimber (Resim: VI), sol köşede ise yine benzeri işçilikle yapılmış ahşap bir kürsü bulunmaktadır. Kuzey nihayette, orta ve batı sahnılara isabet eden kısmında ve ahşap tavanı taşıyan sütünler ile ilâve desteklere oturtulmuş olan mahfel, yine aynı tarihlerde ve aynı ustaların elinden çıkmış gibi görünüyor. (Resim: VIII) Mescidin taban döşemesi, ahşap kirişleme üzerine çakılmış enli tahtalarla yapılmıştır. Tavanı taşıyan ahşap sütünler çeşitli taş kaidelere oturtulmuştur. Bunlar ahşap döşemenin altında gizlenmiştir. Sütünlerin boyları, taş kaidelerin üzerinden, tavan kirişlemesini taşıyan hatıl yastıklarına kadar 4.15 m. dir. Duvarlara oturan ahşap hatıl ve giriş uçları zamanla çürüdüğünden, duvarlar da şakuliyetlerini kaybettiklerinden, tamire imkân vermek ve tavanı desteklemek için, sonradan, orta sahnı hudutlandıran ahşap hatılların

4. Mahmud Akok. Kastamonu'nun Kasaba köyünde Canderoğlu Mahmud Bey Camii. T.T.K. Belleten Cilt: X 1946.

Yusuf Akyurt. Beyşehir kitabeleri ve Eşrefoğlu Camii ve Türbesi. Türk Tarihi, Arkeolojisi ve Etnoğrafya Dergisi. sayı: IV. İst. 1940.

Y. Müh. Mimar Ali Kızıltan. Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescitler. İ.T.Ü. Mim. Fak. İst. 1958.

5. Prof. Dr. Feridun Nazik Uziuk. Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi. Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı. Ank. 1958 s: 40.

iki başlarına birer ve doğu duvarlarının iç yüzüne yapışık olarak da aralıklı, üç ahşap sütunun taşıdığı bir hatıl ilâve edilmiştir.

Ahşap tavanı taşıyan sütunların, Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camilerinde olduğu gibi, birbirinden farklı stalâktit düzenleri gösteren başlıkları vardır. Bunların en büyük ve gösterişlileri, mihrap duvarına yakın olanlardır. (Resim: VI-VII) Stalâktit dilimlerini bir-biri üzerine çakma tekniği ile yapılmış olan bu başlıkların⁶, alt kısmında, başlığın çekirdeğini teşkil eden ahşap sütun, sekizgen bir prizma şeklinde inceltilecek, bir boyun vücuda getirilmiştir. Aynı şeyi Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camilerindeki sütunlarda da görmekteyiz. (Resim: II, III) (Mahmud Bey Camiinde, sütunların gövdelerini süsleyen nakışların, evvelce Eşrefoğlu ve Köşk Köyü Camilerindeki sütunlarda da olup olmadığını bilemiyoruz.) Başlıkların stalâktit dilimleri ve bunların en üst sırasındaki ahşap kaplamalar renkli nakışlar ve yazılarla süslenmiştir. Ahşap hatıllar, Mahmud Bey Camiinde olduğu gibi, tek parçalı ve iki ucu basit profilli yastık ağaçları ile bu başlıklara oturmaktadır. (Eşrefoğlu Camiinde benzer şekilde fakat iki çeşit yastık profilli görülmektedir. Mahmud Bey Camiindekiler bunlardan da farklıdır. Eşrefoğlu Camiinde yastıklar ve hatıllar yan yana ikişer ağaçtan teşekkül etmiştir. Hatılların arasını alttan kapatmak için üzeri nakışlı, kenarı profilli geniş lambriler çıkmıştır. Mahmud Bey Camiinde hatıllar tek olduğu halde, daha zengin bir görünüş kazandırmak için, altlarına, ortaları püsküllü, kenarları profilli lambriler konulmuştur.) Hatılların iki yanı nakışlı pervazlarla kaplanmıştır. Sonradan yapılan tamirlerde bu pervazların bir kısmının yer değiştirdiği anlaşılmaktadır. Burada biri yazık, diğeri etrafları çerçevesi, yan yana

dekoratif kemerciklerden ibaret iki çeşit nakışlı pervaz görülmektedir. (Resim: VI) Tahminimize göre, Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camilerinin orta sahnelerinde benzerlerini gördüğümüz (Resim: II) bu pervazlardan kemerciklerle süslü olan yerinde kalmıştır. Ancak Eşrefoğlunda daha plâstik olarak oyma levhalar ve çıtalarla teşkil edilmiş bulunan kemercikli pervaz, Köşk Köyü Mescidinde boya ile yapılmıştır. Yazılı pervaz ise muhtemelen yan sahnelerin giriş altı pervazı olarak duvarlarda ve hatılların yan sahnalara bakan yüzlerinde dolaşıyordu. (Son onarımda zaten çok eksik bulunan her iki pervaz parçalarına dokunulmamıştır.) (Eşrefoğlu ve Köşk köyü camilerinde pervaz üzerindeki kemercikler sivri olduğu halde, Mahmud Bey Camiinde Bursa kemeri denilen şekilde ve Eşrefoğlunda görülen teknikte yapılmıştır. Resim: III) Yan sahnelerin 0.20 m. çapındaki yuvarlak ahşap kirişleri, hatıllar üzerinden profilli konsollar şeklinde orta sahna taşmaktadırlar. Bu konsolların yüzleri ve yanları da nakışlıdır⁷. Benzerlerini Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camilerinde de görüyoruz. (Resim: II-III) (Ancak Mahmud Bey Camiindeki konsolların burunları, keskin pahlı olan diğerlerinin aksine, yuvarlatılmıştır ve orta sahna daha ihtişamlı bir görünüş kazandırmak için iki kademeli konsol sırası teşkil edilmiştir. (Resim: III) Takriben iki giriş kalınlığı ara ile yan sahnelerin üstüne dizilen tavan kirişlemesinin bu profilli konsolları, orta sahnin kuzey ve güney nihayetindeki duvarlarda da yine aynı hiza ve ara ile dolaşarak, bir nevi stalâktitli silme görünüşünde bir tavan çerçevesi meydana getirirler.

Hatılların iç ve dış yüzleri ile giriş veya konsolların duvarlara girdikleri

6. Y. Önge, Anadolu Mimari Sanatında Ahşap Stalâktitli Sütun Başlıkları, Önsaya Mecmuası sayı: 37, 1968.

7. Bu ahşap mimari detay, Mİllîs Firuz Bey Camii'nin son cemaat mahalli girişinde, Adana Yağ Camii Medresesinde kargir saçak olarak; Iğın Lâle Mustafa Paşa Camii'nin fevkanî mahfel döşemesi altında, hatta Aydın Cihanöğlü Camii gibi bazı camilerin kubbe eteklerinde taşlanmış olarak yapılmıştır.

hizalarda, kirişlerin yanlarına, sahnalara doğru meyilli yuvalar açılarak, buralara giyotin şeklinde üstten sürülerek yerleştirilen ahşap levhacıklar konulmuştur. Bunların üzerleri de nakışlıdır. Konsolların üstü ise konsol boyu genişliğinde, ince tahtalarla kapatılmış ve bunların konsol arasına raslayan alt yüzleri nakışlanmıştır. (Resim: IX) Bu tahtanın üstünde ve mihrap istikametinde, daha üstteki kirişlere mesnet teşkil etmek üzere yine küçük ebadda bir hatıl atılmış, bunun orta sahna bakan yüzü, aynı yükseklikte nakışlı bir pervazla süslenmiştir. Bu pervazın üzerinde yan yana küçük yaprak dilimlerinden ibaret tezyinatı, ahşap sütun başlıklarının yastık altı tablasının, pahlı kenarlarında da görüyoruz. (Resim: IX)

Orta sahnın tavanını teşkil eden son kiriş sırası, yan kirişler ve bunların konsol başlarıyla aynı hizada olarak tertiplenmiştir. Bu kirişlerin alt uçları hafifçe yontulup düzlenerek, buralara motifli lambriler veya uçluklar çakılmıştır. Bunların üzerleri de nakışlıdır. (Resim: IX) (Mahmud Bey Camiinde bunlar sahnalara göre daha farklı şekiller ve desenler gösterirler. (Resim: III) Eşrefoğlu Camiinde bu uçluklar yan sahnılardadır. (Resim: I) Ancak, orta sahnın kirişlemesi, yapılan tamirler sonunda maalesef çok değişmiştir. Evvelce, zemindeki karlığın üstüne isabet eden ışıklık, bilâhare orta aks istikametinde büyütülürken, orta sahnın tavanı da bozulmuştur. Burada eski tavan kaplamasından sadece kuzey tarafta bir parça kalabilmiştir. Bu parçada, tepeleri tavan içine doğru yükselen altı köşeli yıldız piramitlerin tabanları arasında, aşağıya doğru çıkıntı yapan, eşkenar dörtgen piramitcikler görülmektedir. (Resim: I) Bunların üzeri nakışlıdır. Bu sistem bize, Selçuklu ustalarının düz toprak dam örtüsüne uygun olarak, tavan kirişlemesinin sadece üstüne ahşap kaplama koymak sure-

tiyle monoton bir tavan düzenine gitmek istemediklerini, bazan kirişlemenin altına da ikirci bir kaplama yaparak daha değişik şekiller aradıklarını, hatta kirişleme arasındaki boşluklardan dahi istifade ettiklerini göstermektedir⁸. Eşrefoğlu'nun orta sahnın tavanına benzeyen bir şekli, yine Mahmud Bey Camiinde, fakat kirişleme üzerine çakılan tavan kaplamasında görüyoruz. (Resim: III) Hatta bu eserde mahfel kirişlemesini taşıyan ahşap hatılın alt yüzü, sathî olmakla beraber aynı kompozisyona sahiptir. Eşrefoğlu'nun bu tahripkâr tamiri sırasında orta sahnından sökülen yıldızlı bazı tavan parçalarının, Beyşehir'de bir evin ahşap saçağı altında kullanıldığını da tesbit ettik. Orta sahnın yıldızlı tavan kaplamasından kalmış parçanın yanında, üzeri çitalarla teşkil edilmiş geometrik bir tezyinatı havi bir başka parça da mevcuttur. Bunun orijinal yeri hakkında tahminde bulunamıyoruz.)

Köş Köyü Mescidinde orijinal tavan kaplaması bozulmuş olduğundan, yerine kirişlerin üzerine hasır serilmiş ve bunun üzerine toprak örtülmüştür. (Resim: VI) Yapılan son onarım sırasında bütün tavan elden geçirilirken bu uydurma örtü kaldırılmış ve yerine iddiasız bir ahşap kaplama yapılmıştır. Kaplama tahtalarının derzlerine de birer çıta çakılmıştır. (Resim: VII) (Eşrefoğlunda ise bütün tavan kaplaması

8. Genel olarak ahşap tavanlı yapılarda, tavan kaplamasının yerine göre iki durum tesbit edilmektedir.

a - Tavan kaplaması kirişlemenin üstünde olanlar, yahut tavan kirişlemesi alttan açık olarak görülenler. Ankara Ahi Şerafeddin, Kasaba Köyü Mahmud Bey Camileri gibi.

b - Tavan kaplaması kirişlemenin altında olanlar yahut tavan kirişlemesi alttan görülemeyenler. Ankara Hacı Bayram, Bilecik - Vezirhanı Köprülü Camileri gibi.

Bunlardan ilki, daha eski bir geleneğe sahiptir ve toprak örtülü, az meyilli veya düz dam şekli sebebiyle daha mantıklıdır. Bilhassa XV. yy. dan itibaren binalarda kiremit veya kurşun örtülü çatının kullanılmaya başlamasıyla, ikinci gurup tavan kaplamalarının, (dahilinde değişik tezyinat, ahşap kubbe, tonoz veya tekne tavan gibi mimarî şekillere imkân vermesi bakımından) daha fazla rağbet gördüğü söylenebilir. Birgi'deki Aydınoğlu Mehmed Bey Camiinin, ahşap tavanı, bu bakımdan orijinalliği tetkike değer bir eser olmaktadır.

değiştirilmiş olduğundan çıtahlı taksimati hakkında fikrimiz yoktur.)

Yakından tetkik edildiği zaman, görülür ki, Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camilerinde, nakışlar buldukları yerin yüksekliklerine rağmen (Eşrefoğlunda zeminden orta sahnın girişlemesi altına kadar takriben 8.70 m., Mahmud Bey Camiinde ise aynı bölmede takriben 8.40 m.) tezhibe benzer itinalı bir işçilikle ve bilhassa Eşrefoğlu Camiinde akıl almaz bir kompozisyon ve renk zenginliği ile tatbik edilmiştir. Bu eserde birbirine benzemeyen binden fazla motif mevcuttur. Mahmud Bey Camiinin kompozisyonlarında ise tekrarlar dikkati çeker. Bunlara mukabil Köşk Köyü Mescidinde, orta sahnında zeminden tavan kaplamasına kadar en fazla yükseklik takriben 5.00 m. dir. Nakış kompozisyonları ufak detay farklarıyla fazla değişiklik göstermez. İşçilik fazla itinalı, renkler çok çeşitli değildir.

Devrinin bıçkı, keser, testere gibi oldukça basit el araçları ile meydana getirilen ahşap mimarî detaylar, bilhassa sütun başlıkları, Eşrefoğlu ve Mahmud Bey Camiindekilere nazaran Köşk Köyü Mescidinde daha zengin ve gösterişlidir. Ne yazık ki bunları süsleyen nakışlardan, tıpkı Eşrefoğlunda olduğu gibi çok az iz kalmıştır. Köşk Köyü Mescidinin orijinal nakışları hakkında fikir edinmemize en ziyade tavan girişlemesinde, konsol arası ve üstü levhaları ile hatıl pervazları ve hatıl altı yastıkları yardımcı olmaktadır. Nakış kompozisyonlarını geometrik geçmeler (Resim: XII), hatayî ve rumîler (Resim: X), bunların karışımı ile yazılar teşkil etmektedir. Bunlar, devrinin kalem işi tekniğine uygun olarak, düzgün ahşap satırların üzerine önce beyaz renkli bir astar boya çekilerek fırça ile konturları çizilmek, bilâhare muhtelif canlı renklerde boyanmak, hatta gölgelendirilmek ve nihayet bezir yağı gibi şeffaf bir madde ile perdahlanmak su-

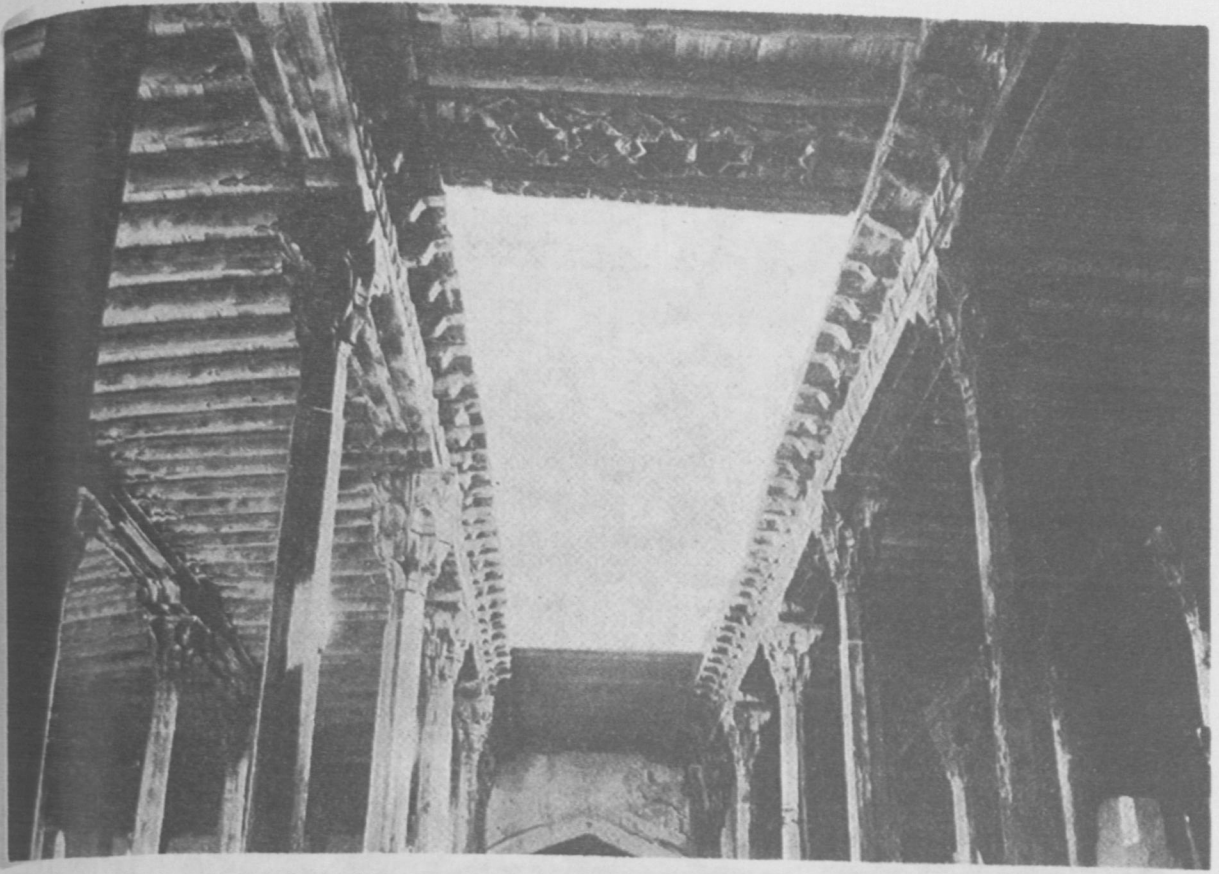
retiyle yapılmışlardır. Kullanılan renkler arasında mercan kırmızı, siyah, beyaz, neftiye çalan koyu yeşil, sarı ve koyu mavi hakimdir.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne 1967-69 yıllarında yaptırılan genel onarım sırasında, Köşk Köyü Mescidinin harap ve tehlikeli durumdaki beden duvarları, ahşap tavan askıya alınarak temelden itibaren yenilenmiştir. (Bu yenilemede, giriş cephesiyle birlikte diğer cephelerin de kesme taş kaplanması gibi, ifrata varan bir tutum görülmektedir.) Yapılan definlerle, taban döşemesi çevre zeminine göre çukurda kalan mabedin etrafı açılarak, bir trotuvar yapılmıştır. Eski kapı ve alt pencerelerin yerleri değiştirilmemiş, gerekli yerlerde yeni pencereler açılmıştır. Bunlara ve kapıya basit ahşap doğramalar konulmuştur. Tavani taşıyan orijinal ahşap sütünlara ve muhdes desteklere el sürülmemiştir. Sütünların kaideleri beton sarmalarla takviye edilmiş, çürümüş ve kırılmış olan zemin döşemesi ile bunun altındaki ahşap girişler yenilenmiştir. (Bu esnada, mabedin eski tavan girişlemesinin bir kısmının sonradan taban girişlemesi olarak kullanıldığı tesbit edilmiştir.) Eski tamirler sırasında farklı ölçüler ve kaba bir işçilikle yapılan muhdes tavan girişleri ile çürümüşlerinin yerlerine uygun ebadda yenileri konulmuştur. Mevcut olmayan tavan kaplaması yeniden yapılmıştır. Eski nakışlı tavan girişlemesinden istifade edilerek yapıldığı anlaşılan muhdes mahfel de, takviye edilerek aynen bırakılmıştır. Toprak dam örtüsü yerine, doğrudan doğruya beden duvarları üzerine oturan, az meyilli, üzeri saç kaplamalı bir asma çatı vazedilmiştir. (Resim: V)

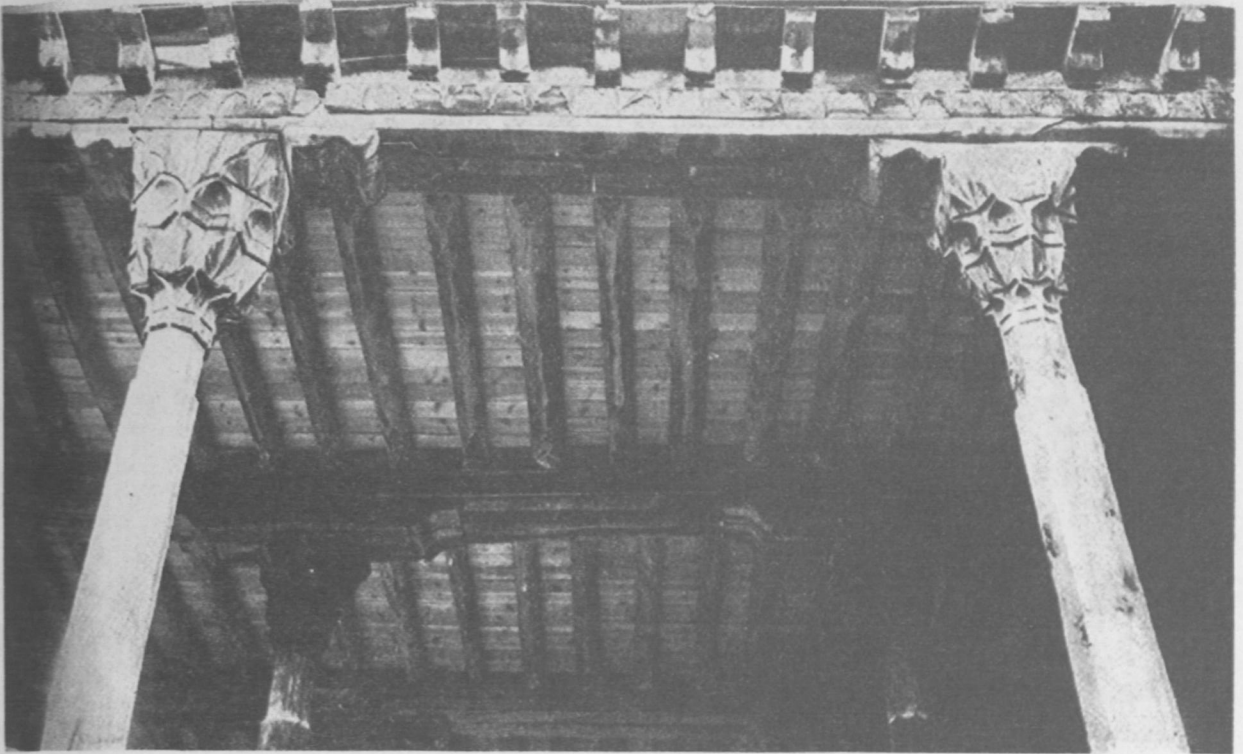
Onarım sırasında mescidin muhtelif yerlerinden çıkartılan nakışlı parçalar, mümkün merteye uygun yerlerde tekrar kullanılmış, yerinde kalabilen parçalara dokunulmamıştır. Hatta yarım olarak ele geçen nakışlı lambri (uçluk) parçası, mevcut profiline göre bo-

yasız bir ek parça ile tamamlanmış, ek-
sikleri de bundan örnek olarak yapılmıştır. (Resim: IX) Onarımdan sonra

yerinde bırakılamıyacak kadar harap
nakışlı parçalar Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde muhafazaya alınmıştır.

Resim: 1) Eşrefoğlu Süleyman bey camiinde orta sahn (Vakıflar Genel Md. Arşivi)

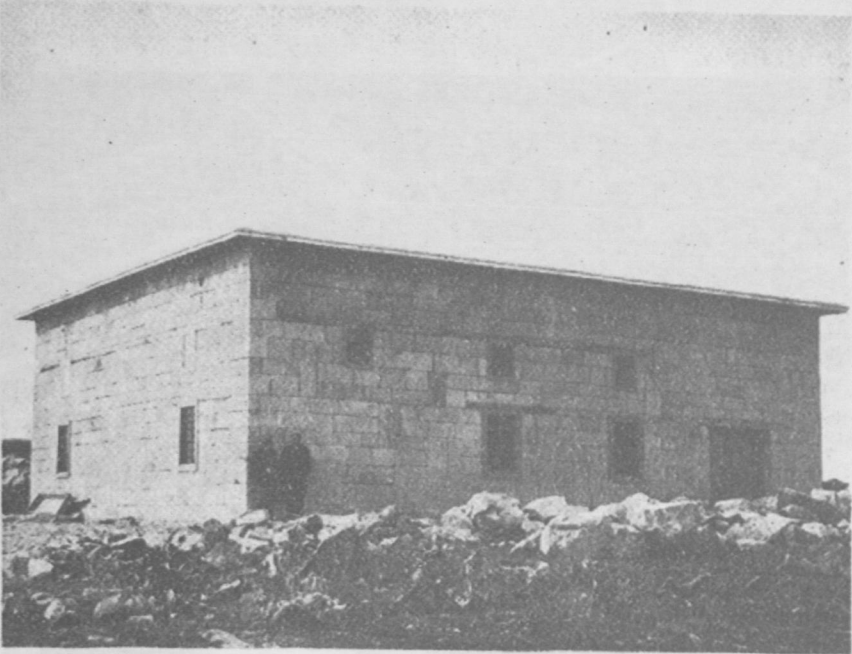
Resim: 2) Eşrefoğlu Süleyman Bey camiinde stalâktitli sütun başlıkları ve tavan kirişlemesi (Vakıflar Genel Md. Arşivi).

Resim: 3) Kasaba köyü Mahmut bey camiin orta sahan tavanı (Vakıflar Genel Md. Arşivi)

Resim: 4) Mescidin genel görünüşü (Onarımdan önce)

Resim: 5) Mescidin genel görünüşü (Onarımdan sonra)

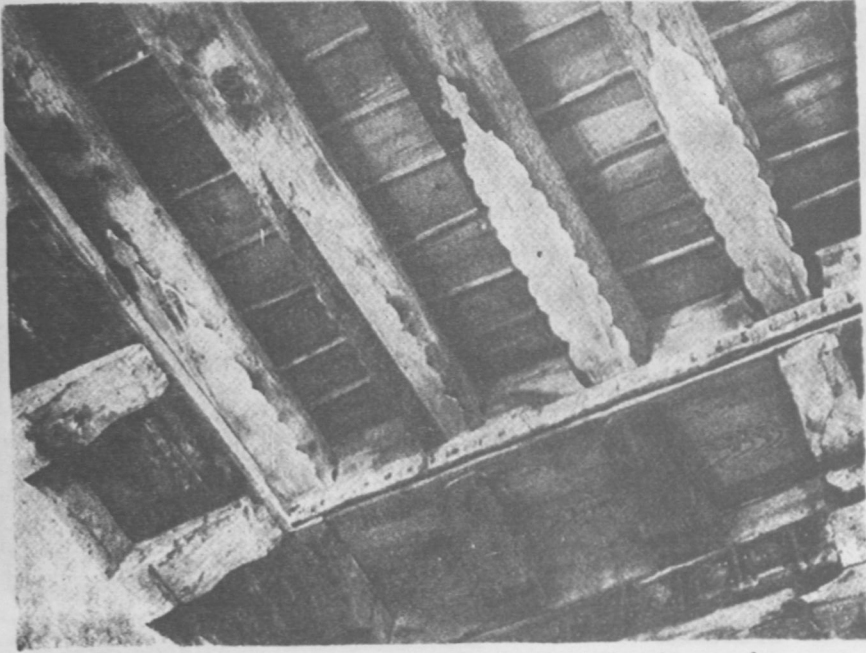
Resim: 6) Staláktitli sütun başlıkları ve tavan kirişlemesi (Onarımdan önce)

Resim: 7) Staláktitli sütun başlıkları ve tavan kirişlemesi (Onarımdan sonra)

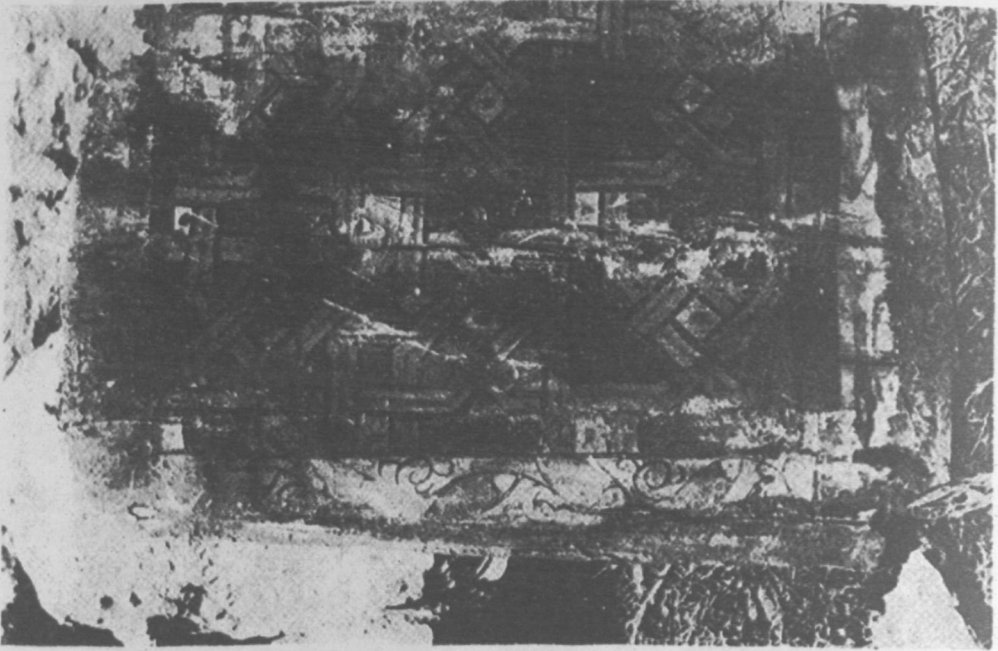
Resim: 8) Mahfel tarafına bakış (Onarımdan sonra)

Resim: 9) Onarılan tavan kirişlemesi ve Nakışlı eski parçalar

Resim: 10) Resimli Tavan parçalarından

Resim: 11) Resimli tavan parçalarından